

УДК 316.6

М. П. КУХТА

ЖИТТЄВІ ПЕРСПЕКТИВИ: ПОНЯТТЯ, СТРУКТУРА, ФУНКЦІЇ ТА ВИДИ

У статті проаналізовано поняття життєвих перспектив, розглянуто їх основні структурні характеристики, їх роль у процесі життєдіяльності та виокремлено види життєвих перспектив. На основі даних різних соціологічних розвідок зроблено висновок, що життєві перспективи є складним динамічним утворенням соціального суб'єкта, що дають йому змогу здійснювати проектування та планування майбутнього життя на основі співвіднесення імовірних майбутніх подій, ситуацій і власної емоційно-поведінкової реакції на них із схожими подіями, ситуаціями, пережитими в минулому чи такими, що проживаються в цей час. Життєві перспективи є передумовою збереження цілісності та послідовності життя суб'єкта. Крім того, вони відіграють важливу роль на шляху до оптимізації життєдіяльності соціального суб'єкта, виконуючи ряд значущих функцій. Життєві перспективи також можна поділяти на види залежно від різних суб'єктів, умов, масштабів, специфіки їх побудови.

Ключові слова: життєві перспективи, часові перспективи, структура життєвих перспектив, функції життєвих перспектив, види життєвих перспектив.

Життєві перспективи вже певний час є об'єктом уваги дослідників і не дарма: у мінливих умовах сьогодення повсякчас зазнають змін не тільки буденні практики, а й стилі життя, способи життя соціальних суб'єктів. Вони безпосередньо пов'язані з уявленням та передбаченням власного майбутнього, можливих труднощів та перешкод на шляху до досягнення бажаного, оцінкою власних можливостей і співвіднесенням бажаного з очікуваним. Процес та механізми усвідомлення соціальним суб'єктом своїх перспектив є однією з головних передумов для побудови певної лінії (стратегії) поведінки. Тому вивчення життєвих перспектив різних суб'єктів, представників різних соціальних груп у перенесенні на умови конкретного соціального середовища залишаються важливим вектором соціальних досліджень.

Життєві перспективи вивчали Р. Ахмеров, М. Бернштейн, В. Вільюнас, Т. Гіме, Є. Головаха, О. Гурова, В. Іванніков, Є. Іпполітова, А. Кронік, К. Левін, В. Ленс, Є. Мандрикова, І. Мартинюк, Ж. Ньюттен, Ж. Ньюттен, І. Ральнікова, В. Серенкова, Н. Толстих, В. Українець, Л. Франк, Н. Фрезер, П. Фресс, В. Хомик, Є. Шелобанова, Г. Шляхтин та ін. У своїх працях вони розкривають особливості сприйняття майбутнього індивідуальним суб'єктом, передбачення майбутніх подій, висунення цілей та вибору шляхів їх досягнення, вплив життєвого планування й мотивації на організацію та поведінку людини в теперішньому. Попри збільшення кількості праць, що стосуються життєвих перспектив, на сьогодні вони лежать швидше в руслі психології, розглядаючи перспективи

індивідуального суб'єкта й не виходячи на рівень більших соціальних утворень. Відтак, і саме поняття життєвих перспектив є не до кінця визначеним, неясними є його структура та основні характеристики.

Метою статті є аналіз поняття життєвих перспектив; об'єктом дослідження – життєві перспективи; предметом – основні характеристики життєвих перспектив.

Поняття життєвої перспективи щільно пов'язане, з одного боку, з поняттями життєвого шляху та програми, життєвих цілей і планів, життєвих стратегій, життєвого стилю та способу життя; з іншого – з поняттями часової перспективи, психологічного й соціального часу особистості. У процесі аналізу життєвої перспективи, насамперед, варто поглянути, що під нею розуміють різні автори.

У тлумачному словнику подано кілька визначень поняття «перспектива» (лат. *perspectus* – ясно побачений): 1) простір, який можна охопити оком; вид у далину; 2) можливості кого-, чого-небудь у майбутньому; сприятливі умови для майбутньої діяльності когось або наступного розвитку чогось; 3) плани, види на майбутнє; передбачення майбутнього; 4) те, що чекає на кого-небудь, що повинно статися з кимсь у майбутньому [10].

Як бачимо, зазвичай перспектива має кілька основних напрямів пояснення: або це «погляд у далечінь», уявлення про віддалені речі, або це розуміння перспектив як певних імовірностей, або розуміння перспектив як певних можливостей для досягнення бажаного.

Що ж являють собою власне життєві перспективи?

К. Левін вважав, що життєва перспектива є своєрідною самопроекцією людини в майбутнє та відображає систему її мотивів, водночас наче виходить за межі наявної мотиваційної ієрархії. Тобто життєва перспектива тут пояснюється з позиції «погляду в далечінь», де особа «вдивляється» внутрішнім поглядом уперед, у майбутнє [5].

В іншій традиції життєву перспективу розглядають з позиції планування майбутнього. В. Вільюнас, наприклад, вважає, що планування життя є переглядом різновіддалених зон життєвої перспективи та багаторазовим вирішенням у різних масштабах одного завдання, щоб при мінімальних зусиллях максимально просунути в задоволенні власних потреб. Життєва перспектива тут включає сукупність імовірних обставин та умов життя, що за інших рівних умов стають основою для життєвого просування [9].

А от на думку К. Абульханової-Славської, життєві перспективи включають сукупність обставин та умов життя людини, які надають можливості саме для оптимального життєвого просування. Вони тісно пов'язані з рівнем розвитку когнітивних здібностей конкретного індивіда – здатності до усвідомлення перспективи. Тобто «бачення» перспективи безпосередньо пов'язане з рівнем самосвідомості індивіда, і чим він вищий, тим «далі» простягається перспектива [1].

На наш погляд, найбільш правильний шлях у розумінні перспектив полягає в синтезі вищеназваних підходів, тобто в розумінні життєвих перспектив як здатності суб'єкта проектувати різновіддалені в часі події, що стосуються цього суб'єкта і його життєвої програми, з урахуванням найбільш імовірних зовнішніх умов.

Рухаючись далі в аналізі поняття життєвих перспектив, зауважуємо, що досить часто його вживають поряд з поняттям «часові перспективи». І це не дивно, адже поняття перспективи передбачає якусь віддаленість – або в просторі, або в часі. У нашому випадку життєва перспектива стосується в основному саме часового виміру. Тобто «ясне бачення» індивідом свого життя пов'язано, насамперед, з його можливістю уявити це життя на якомога триваліший час. Так, іноді ми чуємо вислів «майбутнє наче в тумані», тобто коли через ряд обставин індивід не в змозі передбачити розвиток подій, що його стосуються. У такому разі перспективи будуть доволі розмитими, відсутнє «ясне бачення» життя.

Проте між «життєвими перспективами» та «часовими перспективами» є деякі відмінності. Згідно з Є. Головахою, загалом поняття «життєва перспектива» ширше за поняття «майбутня часова перспектива» й доцільніше для використання при характеристиці основних часових, структурно-змістових компонентів, пов'язаних з уявленнями людини про власне майбутнє. Кожному якісно новому етапу життєвого шляху повинен відповідати специфічний зміст, у котрому одні компоненти зберігатимуть наслідуваність, а інші – відобразатимуть реальні зміни в навколишньому світі та самій людині, тому перспектива зазнаватиме змін також [3].

У цьому плані часова перспектива визначає спрямованість людського життя та наділяє ознаками тривалості життєву перспективу. Ж. Ньютен говорить про часову перспективу як «ієрархію цілей особистості». За словами автора, часова перспектива складається в основному зі сприйняття в деякий конкретний момент подій, котрі об'єктивно презентовані лише як послідовність з визначеними інтервалами між ними [8].

А. Менегетті пише про те, що характерні для людини часові орієнтації формують певний тип ставлень до життя, виражаючись у своєрідних життєвих стратегіях. Він вважає, що люди поділяються на два типи залежно від ставлення до життя. Перший ставиться до життя як до неусвідомлюваного, з його зв'язками та відносинами в теперішньому, з проявом ставлення до кожного конкретного життєвого випадку чи відносин, проте не до життя загалом. Тому життя загалом він сприймає як потік явищ, у котрій він включений та покликаний цьому потокові підкорятися. У часовому вимірі другого типу характерне усвідомлення, осмислення життя, в яке включений рефлексивний аналіз того, що відбулося та того, що відбувається. Людина усвідомлює та аналізує життя як ціле, як єдність минулого, теперішнього та майбутнього, займаючи активну позицію щодо створення свого майбутнього [9].

Тут йтиметься про поєднання людиною подій безпосередніх з подіями, що відбулися чи можуть відбутися. Це поєднання має назву транспективи – здатності свідомості поєднувати в теперішньому минуле та майбутнє й тим самим підсумовувати та інтегрувати час свого життя. Проте, з погляду ефективності побудови життя, однозначно говорити про транспективу як беззаперечно найвищий рівень розвитку часової орієнтації досить складно з практичного погляду, оскільки здатність до такого рівня рефлексивного самоаналізу притаманна в кращому разі одиницям, не кажучи вже про достовірність прогнозованого розвитку подій.

Життєва перспектива є образом бажаного, усвідомлюваного як можливого майбутнього життя за умов досягнення певних цілей. «Життєва перспектива» – це система уявлень людини про можливе майбутнє, не завжди бажане, але нерідко – очікуване з тривогою й побоюванням. Життєві цілі та плани, ціннісні орієнтації є ядром життєвої перспективи, її основною функцією – регулятивна, смисловою віссю – мета, «картина майбутнього», на яку орієнтується індивід при побудові ієрархії цілей і засобів їх досягнення. Формування життєвої перспективи залежить, насамперед, від вікових особливостей сприйняття теперішнього, минулого й майбутнього, має динамічний характер і відбувається протягом усього життя людини [1].

Таким чином, перспективи є складним динамічним утворенням соціального суб'єкта, що дають йому змогу здійснювати проектування та планування майбутнього життя на основі співвіднесення імовірних майбутніх подій, ситуацій і власної емоційно-поведінкової реакції на них зі схожими подіями, ситуаціями, пережитими в минулому чи такими, що проживаються в цей час.

Життєві перспективи є передумовою збереження цілісності та послідовності життя суб'єкта. Вона є цілісною картиною майбутнього, що перебуває у взаємозв'язку з програмованими та очікуваними подіями, від яких залежить соціальна цінність і сенс життя особистості, уявлення суб'єкта про ймовірний розвиток подій з огляду на його плани на майбутнє, систему цінностей та цілей, реалізація яких дає змогу зробити життя найбільш ефективним. Життєва перспектива являє собою картину майбутнього в складному взаємозв'язку програмованих та очікуваних подій, від яких, на думку індивіда, залежить його соціальна цінність і сенс життя.

На окрему увагу заслуговує також момент зворотної перспективи, що пов'язаний з нерівномірністю проходження людиною різних кризових етапів життя. По різних лініях життя критичні моменти виникають у різний час, проте є такі періоди життя, у котрих ці елементи концентруються, перетинаються, породжуючи цілий комплекс життєвих проблем, що вимагають переосмислення та перебудови життєвої перспективи. Невизначеність планів навіть за наявності мети позбавляє людину самостійності, робить її залежною від обставин, знижує впевненість у можливості досягнення життєвих цілей.

Зокрема, Є. Головаха наголошує, що невизначеність планів є більшою мірою соціальною, ніж індивідуально-психологічною проблемою, адже якщо в суспільстві не створено об'єктивних умов для реалізації тих чи інших цілей, то важко очікувати, що люди будуть залученими в конкретну діяльність [3].

Тут примітний зв'язок на рівні «суспільні умови – перспектива – життєва стратегія»: життєва стратегія є динамічною системою перспективного орієнтування особистості, тому що спрямована на свідому зміну свого майбутнього життя в соціопросторовому й соціокультурному контексті. Вона спрямовує та регулює поведінку на протязі тривалого часу. Об'єктом орієнтацій особистості у часі та просторі виступають обставини і події життя.

Під життєвими подіями розуміють актуальні (такі, що мають для особистості і її соціального оточення нагальний інтерес), значущі (займають високе місце в ціннісній ієрархії особистості) й організовані (упорядковані) дії, що здійснюються в конкретних умовах місця та часу. Незважаючи на те, що кожна подія життя унікальна та неповторна, вона спрямована деякими відносно постійними (інваріантними) та стійкими орієнтаціями. Стратегічне орієнтування поширюється на події майбутнього життя; оперативне детермінує буденні події; ретроспективне стосується до подій минулого життя – хоча вже здійснених, проте таких, що залишаються з тих чи інших причин у сфері підвищеної уваги. Найчастіше життєва подія є сферою дії різних типів (підсистем) орієнтування.

Спрямованість у майбутнє, крім часового, має смисловий вимір і детермінована пошуком сенсу життя, становленням життєвої позиції й дотриманням життєвої лінії. Тому передумови реалізації життєвої перспективи пов'язані із соціальною можливістю людини до саморегуляції: постановка цілей, уявлення про шляхи та засоби їх досягнення, готовність щодо виконання програми дій і реалізації власних планів, а також можливістю до продукування системи суб'єктивних критеріїв, за якими відбувається контроль за результатами та їх оцінювання. За відсутності стійких позицій розвитку суспільства чи значного кризового його характеру ці можливості утруднюються або ж узагалі переходять у розряд неможливих.

Ціннісно-смислова система, яка виконує функції регуляції та контролю за життєтворчістю особистості, має просторово-часовий вимір свого розгортання. Тому саме гармонійна взаємопов'язаність часового та смислового вимірів життєвого світу є головною передумовою становлення узгодженої життєвої перспективи. Ці можливості до гармонізації є залежними від конкретних соціальних умов.

Щодо структури життєвої перспективи варто зазначити, що остання як цілісне утворення має свою структуру, котра складається з динамічної та статичної складових. Статичну складову утворюють її основні елементи. На нашу думку, структуру життєвої перспективи утворюють уявлення про

обставини життя й події з погляду відповідності чи суперечності життєвих програм суб'єкта.

Динамічну складову утворюють образ майбутнього, який є мінливим відповідно до мінливих умов середовища та змін, що відбуваються із самим індивідом. Так, Є. Головаха та А. Кронік висунули ідею про те, що в критичні моменти життя відбуваються певні зміни життєвої перспективи. У різні періоди життя критичні моменти виникають по-різному, але є періоди, коли ці моменти концентруються, і внаслідок такого кумулятивного ефекту відбувається корекція, а то й перебудова життєвої перспективи [4].

За К. Абульхановою-Славською, складовими життєвої перспективи є як психологічне, так і соціальне минуле, теперішнє та майбутнє, органічна єдність яких становить часову цілісність. Тому життєва перспектива невід'ємна від часових рамок життя [1].

Є. Головаха виокремлює такі параметри життєвої перспективи: узгодженість, реалістичність, тривалість, диференційованість, оптимістичність. Тобто майбутню перспективу як узгоджену картину майбутнього можна характеризувати пов'язаністю подій життєвого шляху або ж непов'язаністю, відсутністю причинно-наслідкових зв'язків. Диференційованість передбачає виділення в картині майбутнього послідовних етапів. Тут можна поділити перспективи на близьку, середню та віддалену. Реалістичність полягає в здатності розділяти в уявленнях про майбутнє реальність та фантазію, зосереджувати зусилля на тому, що може бути реалізованим. Оптимістичність визначається співвідношенням позитивних і негативних прогнозів щодо майбутніх подій та мірою впевненості в тому, що події відбудуться в намічені терміни [3].

Т. Шляхтин вважає, що життєва перспектива характеризується ієрархічністю та багатомірністю. Ієрархічність містить інтегральні життєві цілі, проміжні цілі-засоби, цілі-завдання. Багатомірність передбачає наявність у цілях емоційних, когнітивних та регулятивних компонентів. М. Гінзбург зазначає, що її характеристиками є структурованість (відповідність образу майбутнього параметрам планування й організація життя), планованість (наявність планів і позитивного ставлення до них) та організованість (забезпеченість цілей засобами їх досягнення) [9].

Ж. Ньюттен виокремлює глибину, структуру та міру реальності життєвої перспективи [8].

На наш погляд, більш повно характеризують життєву перспективу такі параметри, як:

- 1) суб'єктивність;
- 2) суб'єктність;
- 3) вибірковість;
- 4) тривалість;
- 5) прийнятність;
- 6) бажаність;

7) баланс визначеності/невизначеності;

8) імовірність успішності життєвої програми за цієї перспективи.

Яку ж роль відіграють життєві перспективи в житті суб'єктів, чи є такими необхідними? Розглядаючи значення перспектив, зупиняємося на тому, що насправді вони наділені великою кількістю функцій, серед яких, зокрема:

– *смыслоутворююча*, що полягає в зверненні погляду суб'єкта до кінцевої мети його життєдіяльності;

– *пізнавальна*, що полягає в усвідомленні та пізнанні власного життя, співвіднесенні набутого досвіду з майбутніми подіями;

– *світоглядна*, що полягає у виробленні певного світогляду, бачення життя з конкретної позиції життєвого шляху;

– *мотиваційно-спонукаюча*, що полягає в спонуканні до певних дій та вчинків на основі передбачення подій майбутнього;

– *організаційна*, що полягає в організації життєдіяльності для досягнення бажаного в майбутньому;

– *регулятивна*, що полягає в саморегуляції життєдіяльності суб'єкта на основі вибудовування певної ієрархії з менш та більш суб'єктивно значущих подій і вчинків;

– *охоронна*, що полягає в забезпеченні суб'єкта від певної поведінки на основі передбачення ймовірних негативних подій у майбутньому;

– *гармонізуюча*, що полягає в гармонізації та впорядкуванні життя суб'єкта на підґрунті уявлень про ймовірне майбутнє;

– *ідентифікаційна*, що полягає в ідентифікації суб'єкта з певними подіями, вчинками в минулому та проектуванні їх на майбутнє, сприяє таким чином самоусвідомленню;

– *ціннісно-орієнтовна*, що сприяє покращенню розуміння цінностей, наданню переваг з огляду на очікуване майбутнє;

– *адаптивна*, що сприяє пристосуванню до умов середовища існування, передбаченню їх змін у майбутньому.

Осмислення вказаних функцій залежить від площини, в якій досліджують проблему життєвих перспектив; важливо, утім, не забувати, що в дійсності ці функції діють невід'ємно одна від одної, визначаючи роль життєвої перспективи в життєздійсності особистості.

Різноманітність існуючих напрямів інтерпретації життєвих перспектив закономірно призводить до створення численних типологій життєвих перспектив. Не претендуючи на те, щоб охопити весь імовірний спектр типологізації перспектив, вважаємо за доцільне назвати найістотніші, на наш погляд, критерії й види перспектив:

За типом суб'єктів:

– індивідуальні (стосуються індивіда);

– колективні (стосуються соціальних груп).

За часовими межами:

- перспективи, далеко спрямовані в часі;
- перспективи, середньо спрямовані в часі;
- перспективи, коротко спрямовані в часі.

За спрямуванням:

– ретроспективні (спрямовані на відтворення в майбутньому цінностей минулого);

- інноваційні (спрямовані в майбутнє).

За рівнем усвідомлення:

- слабо усвідомлювані перспективи;
- яскраво усвідомлювані перспективи.

За динамічністю (мінливістю):

– динамічні (перспективи, що зазнають частих змін);

– середньодинамічні (перспективи, що зазнають змін у кризові періоди життя суб'єкта);

– консервативні (перспективи, що за будь-яких умов не зазнають суттєвих змін).

За насиченістю:

– насичені (кількість планованих подій у яких є досить значною й деталізованою);

- середньонасичені (перспективи, наповнені важливими подіями);

– ненасичені (перспективи, наповнені лише найбільш значними подіями життя).

За рівнем організованості:

– організовані (перспективи, для яких характерна раціональна організація та планування, цілеспрямований рух до бажаного й подоланням перешкод);

– стихійні (перспективи, для яких характерний стихійний, неорганізований, інтуїтивний рух до бажаних об'єктів та подолання перешкод).

За рівнем реалістичності:

– реалістичні (спираються на раціональне прогнозування ймовірних зовнішніх подій та співвіднесення їх з власними мотивами й можливостями);

– нереалістичні (перспективи, в яких відсутнє співвіднесення внутрішніх імпульсів, мотивів, бажань із зовнішніми подіями).

За шириною охоплення:

- масштабні (стосуються всього життя суб'єкта);

- локальні (стосуються окремих сфер життя суб'єкта).

За емоційним спрямуванням:

– оптимістичні, позитивно забарвлені (перспективи, у яких суб'єкт розраховує на розвиток подій за прийнятним та бажаним для нього сценарієм);

– песимістичні, негативно забарвлені (перспективи, у яких суб'єкт розраховує, що події розвиватимуться за небажаним для нього сценарієм).

Висновки. Життєві перспективи є складним динамічним утворенням соціального суб'єкта, що дають йому змогу здійснювати проектування та планування майбутнього життя на основі співвіднесення ймовірних майбутніх подій, ситуацій і власної емоційно-поведінкової реакції на них зі схожими подіями, ситуаціями, пережитими в минулому чи такими, що проживаються в цей час. Життєві перспективи є передумовою збереження цілісності та послідовності життя суб'єкта. Крім того, вони відіграють виключно важливу роль на шляху до оптимізації життєдіяльності соціального суб'єкта, виконуючи ряд значущих функцій. Життєві перспективи також можуть поділятися на види залежно від різних суб'єктів, умов, масштабів, специфіки їх побудови.

Список використаної літератури

1. Абульханова-Славская К. А. Жизненные перспективы личности / К. А. Абульханова-Славская // Психология личности и образ жизни / под ред. Е. В. Шороховой. – Москва, 1987. – 259 с.
2. Абульханова-Славская К. А. Проблема личности в психологии / К. А. Абульханова-Славская // Психологическая наука в России XX столетия: проблемы теории и истории. – Москва : ИП РАН, 2001. – С. 270–373.
3. Головаха Е. И. Жизненные перспективы и ценностные ориентации личности / Е. И. Головаха // Психология личности в трудах отечественных психологов. – Санкт-Петербург : Питер, 2001. – С. 256–269.
4. Головаха Е. И. Психологическое время личности / Е. И. Головаха, А. А. Кроник. – Киев, 1984. – 209 с.
5. Левин К. Определение понятия «поле в данный момент» / К. Левин // Хрестоматия по истории психологии: Период открытого кризиса. – Москва, 1980. – 296 с.
6. Мартинюк І. Специфіка побудови життєвих стратегій та перспектив представниками різних вікових груп / І. Мартинюк, М. Кухта // Соціологія, політологія. – 2014. – № 1. – С. 34–40.
7. Мартинюк І. О. Жизненные цели личности: понятие, структура, механизмы формирования / И. О. Мартинюк. – Киев, 1990. – 122 с.
8. Нюттен Ж. Мотивация, действие и перспективы будущего [Электронный ресурс] / Ж. Нюттен. – Режим доступа: http://lib100.com/book/common_psychology/-motivaciya_deystvie_perspektiva/mot_dejstv_i_persp.pdf.
9. Ральникова И. А. Жизненные перспективы личности в научной парадигме психологического знания [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://izvestia.asu.ru/2011/2-1/psyh/TheNewsOfASU-2011-2-1-psyh-03.pdf>.
10. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970–1980) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/perspektyva>.

Стаття надійшла до редакції 23.06.2016.

Кухта М. П. Жизненные перспективы: понятие, структура, функции и виды

В статье анализируется понятие жизненных перспектив, рассматриваются их основные структурные характеристики, их роль в процессе жизнедеятельности и выделяются виды жизненных перспектив. На основе данных различных социологических исследований сделан вывод, что жизненные перспективы являются сложным динамическим образованием социального субъекта, позволяющим ему осуществлять проектирование и планирование будущей жизни на основе соотнесения возможных будущих

событий, ситуаций и собственной эмоционально-поведенческой реакции на них со схожими событиями, ситуациями, пережитыми в прошлом или такими, которые проживаются в настоящее время. Жизненные перспективы являются предпосылкой сохранения целостности и последовательности жизни субъекта. Кроме того, они играют исключительно важную роль на пути к оптимизации жизнедеятельности социального субъекта, выполняя ряд значимых функций. Жизненные перспективы также могут делиться на виды в зависимости от различных субъектов, условий, масштабов, специфики их построения.

Ключевые слова: жизненные перспективы, временные перспективы, структура жизненных перспектив, функции жизненных перспектив, виды жизненных перспектив.

Kukhta M. Life perspectives: the concept, structure, functions and types

The article analyzes the concept of life prospects. There are considered their main characteristics, meaning that they have got in the life and different types of life prospects. According to the author, the prospects are directly connected with anticipation social subject of his future, ideas of possible difficulties and obstacles preventing to achieve the desired, assessment capabilities and the correlation of expected and desired. The process and mechanisms of understanding the subject his prospects is one of the main preconditions for the conscious choice of a strategic behavior's line.

The concept of life perspective analyzed in comperizon with such concepts as life's way and program, life goals and plans, life strategies, life style, mode of life and timing perspective, psychological and social time.

Based on theoretical generalization of sociological and socio-psychological explorations author concludes that life's prospect is a complex dynamic formation having created during subject's socialization, allowing him to carry out the design and planning of future life through the correlation of possible future events, situations and own emotional and behavioral reactions to them from similar events, situations experienced in the past or those that are experienced now.

Substantiates that the prospect of life has a complex structure containing many elements. The basis of life prospects are static and dynamic components. Static includes understanding of the circumstances and events of life in terms of consistency or contradiction life applications of the subject, and dynamic – the image of the future, which is variable according to changing environmental conditions and changes occurring with the same subject.

Vital perspective is a prerequisite for preserving the integrity and consistency of subject's life. Value-semantic system that performs the functions of self-identity and self-actualization has spatiotemporal dimension of their deployment. Therefore, harmonic interconnectedness time and semantic dimensions of the life's world is a major prerequisite for the formation of a coherent life prospects. In addition, it plays an important role towards the optimization of subject's life, performing a number of important features such as the creation of meaning, cognitive, ideological, inducing motivational, organizational, security, harmony, identification, value-oriented, adaptational. It is noted that understanding of these functions depends on the plane in which the problem of life prospects is studying, but in fact these functions are inseparable from each other, defining the role of life perspective in personality's creation of life.

Also, the author identifies the types of life prospects based on criteria such as time frame, focus, awareness, dynamic, saturation, level of organization, feasibility, breadth of coverage, the emotional focus etc. As a result, states that life perspective is a prerequisite for preserving the integrity and consistency of subject's life and plays a significant role in the optimization of its life.

Key words: life perspective, time perspective, the structure of life prospects, features life prospects, species life prospects.